

UDC 94(520+(470+571))“1938/1939”

ATTEMPT TO OPEN JAPANESE VISE-CONSULATE IN LVIV, 1938–1939

Svitlana Pavlenko

PhD (History)

Museum of Dnipro city history

14, Voskresenska St., Dnipro, 49000, Ukraine

University of Manitoba

Fletcher Argue Building, Winnipeg, R3T 2N2, Canada

Skaiveta.sakuraidate@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4101-157X

The article is devoted to the little-studied question of the opening of the Japanese vice-consulate in Lviv, which is highlighted thanks to the involvement, first of all, of documents from the Diplomatic Archive of the Ministry of Foreign Affairs of Japan. The process of bilateral discussion of the organization of this institution began in 1938. Japan was motivated to open the institution to provide a systematic study of the situation in the USSR. In March 1938, Poland and Japan reached the agreement about the vice-consulate in Lviv even as the countries had a significant difference in views. Japanese government desired to employ a current official of the embassy in Warsaw as the head of vice-consulate. It would be a precedent in the international law. Then Poland agreed to the creation of a regular vice-consulate. On the eve of 1939, it was determined that Goto Yasutsugu would become the vice-consul in Lviv. He was working as a translator at the embassy in Warsaw. The order appointing Goto Yasutsugu as the Japanese vice-consul in Lviv on behalf of the Japanese emperor was signed in August 1939. Then Poland did not have time to finally approve his appointment because the questions about the consular district were not finally solved. Thus, as shown in this article, the process of organizing the Japanese vice-consulate in Lviv was not complete. Nevertheless, without having an official status in April 1939, Goto Yasutsugu wrote a report about the situation in the Western Ukraine, where he was titled as the vice-consul in Lviv. At that time it was also determined that the institution would have the building at the address of the Lozinskiego Street, 5.

Keywords: Goto Yasutsugu; Japan; Japanese Embassy in Poland; Japanese Vice-Consulate in Lviv; Poland; USSR

СПРОБА ВІДКРИТТЯ ВІЦЕКОНСУЛЬСТВА ЯПОНІЇ У ЛЬВОВІ, 1938–1939 рр.

С. С. Павленко

Вступ

Після закриття в 1937 р. консульства Японії в Одесі перед токійськими урядовцями постало питання доцільності створення нової резиденції, яка б відповідала за моніторинг ситуації на українських землях та європейській частині СРСР. На той час неможливо було дістати дозвіл на відкриття консульської інституції в межах радянської України. Найближчим офіційним японським представництвом залишалось посольство в Москві. З огляду на таку ситуацію Токіо звернуло увагу на західноукраїнський регіон, що тоді частково перебував у складі Польщі. У 1938 р. між японськими та польськими урядовцями розпочався процес обговорення можливості

відкриття нової консульської установи Японії на підвладних на той час Польщі територіях. Зважаючи на завдання, які ставилися перед майбутньою інституцією, містом для її розташування було обрано Львів. Процес відкриття установи прямо зачіпав питання розподілу кадрового резерву МЗС Японії. З огляду на геополітичну складність регіону та визначене коло головних завдань, пов'язаних зі спостереженням за Радянським Союзом, на посаду віцеконсула було обрано особу, яка мала досвід роботи на теренах радянської України, а саме Гото Ясуцугу. У 1926–1927 рр. він працював у штаті консульства Японії в Одесі.

Мета цієї статті полягає у визначенні кола причин, які мотивували Японію до організації інституції, та факторів, що призвели до гальмування цього процесу. Завдання дослідження: 1) реконструкція процесу створення віцеконсульства Японії у Львові; 2) визначення рівня легальності діяльності установи; 3) встановлення внеску Сако Шюічі й Гото Ясуцугу у процес реалізації урядової політики розширення консульської мережі.

Дослідження діяльності зазначеної консульської інституції представлено в історіографії досить обмежено, що й обумовлює потребу більш ґрунтовного висвітлення цього питання і робить його актуальним. Переважно ми зустрічаємося з випадками “згадування” про існування цієї установи, без зазначення жодних деталей. Деяку увагу приділили цій проблемі в контексті вивчення питання польсько-японських відносин польські історики. Зокрема, процес обговорення перспективи організації віцеконсульства Японії у Львові та його відкриття в серпні 1939 р. представили у своїй роботі “Historia stosunków polsko-japońskich” (Т. I. 1904–1945) Єва Палаш-Рутковська та Анджей Т. Ромер [Pałasz-Rutkowska, Romer 2019, 233–234, 254–256]. Автори розкривають роль японського посла у Польщі Сако у цьому процесі та наводять витяги з його звернень до Токіо щодо узгодження створення інституції. Про факт існування установи також згадує А. Беджицька в роботі “Kalendarium Lwowa. 1918–1939”, наводячи відомості щодо адреси її розташування [Biedrzycka 2012, 949, 980]. Серед японських істориків стисло про цей сюжет говорить К. Ватанабе [Watanabe 1992, 1–84]. Отже, в історіографії окреслено факт наявності інституції та розкрито основні причини, що мотивували Японію до її створення, без деталізації процесу.

Джерельна база роботи представлена листуванням між МЗС Японії та Японським посольством у Польщі з приводу відкриття інституції [Documents on Japanese Foreign... 2014, 97–100; 2. Zai ‘ruvuofu’ teikoku... 114–116; Kakkoku chūzai teikoku... 216; Sakō... 33], звітом Гото Ясуцугу 1939 р. як віцеконсула Японії у Львові [1. General... 73] та внутрішніми документами МЗС Японії, що вказують на процес організації інституції в кадровому та фінансовому відношенні [2. Zai ‘ruvuofu’ teikoku... 117; Fiscal 1939 supplementary... 143; Kakkoku chūzai teikoku... 226]. Переважна більшість цих матеріалів належить до документів Дипломатичного архіву МЗС Японії. Відомості щодо дипломатичної кар’єри Гото Ясуцугу походять з довідкових видань, підготовлених МЗС Японії, які репрезентували актуальний на той час дипломатичний корпус [Gaimushō Nenkan 1928, 179; Nihon gaikō... 1943, 533]. Крім того, деякі відомості щодо процесу створення віцеконсульства у Львові надає японський урядовий вісник “官報” (“Державний бюлетень”) [Kanpō 1938; 1939; 1940]. Названі джерела дають змогу встановити головні мотиви Японії для відкриття інституції, визначити питання хронології процесу, рівня легальності діяльності установи та сформулювати загальне уявлення про характер роботи інституції.

Причини відкриття віцеконсульства Японії у Львові

Історія віцеконсульства Японії у Львові досить коротка. Вона охоплює 1938–1939 рр. У переважній більшості випадків, відповідно до практики інституційної

організації міжнародних відносин, консульські установи створювалися з метою розвитку економічних комунікацій, захисту інтересів співвітчизників та сприяння мореплавству. Але за торговельні відносини з Польщею відповідав почесний консул у Гдині. Львів не мав помітного економічного значення для Японії. До кінця 1930-х рр. токійські чиновники не прагнули до перегляду цієї ситуації. Отже, економічний аспект для створення віцеконсульства мав другорядне значення.

Слід зазначити, що МЗС Японії завжди приділяло значну увагу проблемі здійснення системного дослідження ситуації в іноземних країнах. Як свого часу писав американський дослідник Дж. Ленсен, консульства були “очима та вухами, а також ротом для МЗС Японії”, даючи змогу побачити та почути ситуацію у світі, а також висловити за потреби офіційну урядову позицію [Lensen 1968, 2–3]. Саме в такому напрямі свого часу працювало консульство Японії в Одесі. Головною в роботі віцеконсульства у Львові теж мала стати інформаційна функція, яка виражалася у здійсненні спостереження за Радянським Союзом. Це питання викликало найбільше зацікавлення в токійських посадовців. Японію бентежили активні дії СРСР кінця 1930-х рр., і відстеження їх мало вагому аргументацію, адже відносини між обома країнами перебували в напруженому стані. Безпосереднє створення консульств на європейській території СРСР на той час було неможливе через позицію Москви, яка виражалася в політиці скорочення іноземних консульств на підвладній радянському уряду території. Внаслідок цього протягом 1937–1938 рр. було закрито чотири консульські інституції Японії в СРСР.

Львів також привертав увагу через наявність великої кількості консульських інституцій інших держав. На 1930-ті рр. в місті діяли представництва Франції, Великої Британії, Данії, Нідерландів, Бельгії, Бразилії, Перу, Іспанії, СРСР, Латвії, Фінляндії, Естонії, Чехословаччини, Румунії, Австрії, Угорщини, Італії, Туреччини, Німеччини та Югославії [Історія консульських установ...].

Обговорення перспектив організації консульства у Львові розпочалося на початку 1938 р. На той час завершився процес закриття консульства Японії в Одесі (вересень 1937 р.). МЗС Японії завжди з великою обережністю ставилося до питання відкриття нових консульств через потребу фінансового та кадрового забезпечення інституцій. Тому, перш ніж перейти до практичних дій, потрібно було дослідити перспективи організації та визначити найбільш відповідне місце для консульства.

Участь посольства Японії у Польщі у відкритті віцеконсульства у Львові

Завдання проведення переговорів щодо організації інституції з польською стороною було доручено Сако Шюічі (1887–1949; 酒匂秀一), послу Японії в Польщі в 1937–1939 рр. У доповідній від 23 січня 1938 р. він писав до міністра закордонних справ Японії Хіроти Кокі, що задіє всі потрібні засоби для реалізації поставленого завдання. Дипломат висловив розуміння того, що головними мотивами для відкриття інституції були неможливість створити консульство в межах радянської України та потреба забезпечити моніторинг за ситуацією в Радянському Союзі. Посол планував відправити одного зі співробітників ввіреної йому установи у відрядження до Львова, аби дослідити місцеву кон’юнктуру та остаточно переконатися в доцільності відкриття там консульства [2. Zai ‘guvuofu’ teikoku... 114]. З цього документа фактично й розпочинається історія інституції.

Через місяць, 23 лютого, від імені японського посла в Польщі до міністерства була надіслана нова телеграма з цього питання. На думку японських чиновників, у Львові мала бути не самостійна установа, а філія дипломатичного представництва. Львівській резиденції планували надати статус віцеконсульства. Документ

свідчить, що японську сторону бентежило питання, як Радянський Союз відреагує на створення в цьому місті нової резиденції Японії, хоча в підсумку жодних консультацій з Москвою з цього питання не проводилося [2. Zai 'ruvuofu' teikoku... 115].

Окремою проблемою був статус, який обрала Японія. Вона вирішила піти на своєрідний прецедент у міжнародному праві та зробити віцеконсулом чинного співробітника посольства. Тобто фактично ця особа мала одночасно перебувати на двох посадах і користуватися правами та привілеями дипломатичного працівника [2. Zai 'ruvuofu' teikoku... 116], за ним передбачалася наявність дипломатичних повноважень [Documents on Japanese Foreign Policy 2014, 97–100].

Однак усі обмірковування в Токіо мали одну велику проблему – брак дозволу з боку Польщі. Точніше, від Варшави надійшла відповідь, що вони не заперечують проти наміру Японії мати консульство у Львові і “що немає особливої потреби звертати увагу на реакцію СРСР, оскільки Польща дуже прохолодно ставиться до Рад”. Проте польська сторона мала одне суттєве зауваження. Японія мала відправити до Львова людину як звичайного консульського працівника, “а не як людину з посольства, тому що подібного прецеденту не існує” [Pałasz-Rutkowska, Romer 2019, 234].

Ці домовленості були досягнуті ще в лютому 1938 р., але фактично протягом другого півріччя Японія відкладала подальший розгляд питання відкриття інституції. Ймовірно, це мало політичне підґрунтя і було продиктовано загальним станом справ на міжнародній арені. Крім того, відбувалися кадрові перестановки в самому Міністерстві закордонних справ Японії, яке упродовж року декілька раз змінило свого очільника. З фінансового та кадрового погляду відкриття нового консульства було, по суті, переведенням активів, що раніше розподілялися на одне із чотирьох закритих консульств в СРСР [Pałasz-Rutkowska, Romer 2019, 234]. Те, що питання з відкриттям консульства “зависло” на рівні остаточного затвердження в Токіо, зазначав і японський посол у Польщі Сако, який у квітні 1938 р. в телеграмі звертався до свого керівництва з питанням щодо подальших дій [Kakoku chūzai teikoku... 216].

Ідея створення інституції все ще існувала, попри помітне відтермінування в її реалізації. У грудні 1938 р. МЗС Японії, маючи чіткий намір організувати це консульство, надіслало запит до посольства у Варшаві щодо бенкету, який планувалося влаштувати під час відкриття віцеконсульства, та розміру потрібного для цього фінансового забезпечення [2. Zai 'ruvuofu' teikoku... 117].

У витратах, запланованих на японські консульства на 1939 р., вже фігурувало і віцеконсульство у Львові. На нього виділялося 66 480 єн. З них 51 480 були постійними, тобто це були витрати на утримання штату співробітників, канцелярські видатки тощо, і ще 15 000 значилося як тимчасові потреби, ймовірно, йшлося про процес організації та придбання потрібних для інституції речей [Fiscal 1939 supplementary... 143]. Ці цифри були середніми, як порівняти з іншими консульськими установами, тобто досить типовими (на 1939 р. 1 долар США дорівнював 4,2675 єн). Цікаво, що в цьому документі все ще було передбачено фінансування на консульство в Одесі, закрите роком раніше. Тобто японські урядовці розмірковували про можливість відновлення інституції, щоправда, цим планам не судилося бути реалізованими.

На початку 1939 р. японці визначилися, у якому саме приміщенні мало розташовуватися віцеконсульство. Це мала бути будівля за адресою вул. Лозинського, 5 (зараз вулиця Ігоря Білозіра) [Biedrzycka 2012, 949]. Отже, на межі 1938–1939 рр. у японському зовнішньополітичному відомстві повернулися до питання організації віцеконсульства у Львові.

Кар'єра Гото Ясуцугу до призначення віцеконсулом у Львові

Паралельно з розв'язанням фінансових питань відбувалося визначення кадрового складника нової інституції. Віцеконсулом було обрано досвідченого працівника МЗС Японії, який мав вагомий досвід роботи на території СРСР, – Гото Ясуцугу.

Гото Ясуцугу (後藤安嗣) народився в лютому 1896 р. в селі Ханафуса, префектури Кумамото. У березні 1918 р. закінчив відділ російської мови в Токійській школі іноземних мов. Через рік, у лютому 1919 р., Гото почав працювати в російському посольстві в Японії як перекладач. У грудні 1921 р. його призначили на посаду стажера (перекладача) до консульства Японії в Петропавловську-Камчатському. У травні 1922 р. переведений спочатку до третього відділу Європейсько-американського департаменту МЗС, а далі до першого. Але вже в серпні того ж року Гото був направлений у Владивосток як перекладач. У 1924–1925 рр. працював секретарем в Александровську (о. Сахалін), де був залучений у процес відкриття тамтешнього консульства. У 1926–1927 рр. – секретар консульства Японії в Одесі, а далі віцеконсул тієї ж установи, де теж був залучений до організації роботи новоствореної консульської інституції. Після роботи в радянській Україні повернувся до Японії, де дістав призначення до другого відділу МЗС, але ця служба була короткостроковою [Gaimushō Nenkan 1928, 179].

У 1928–1929 рр. Гото працював віцеконсулом у м. Оха (о. Сахалін), у 1929–1930 рр. обіймав аналогічну посаду у Благовещенську. Далі чиновник був секретарем консульства в Петропавловську, а в 1933 р. – керівником цього ж консульства. У 1934 р. тимчасово працював секретарем міністра закордонних справ з питань телеграфу. Потім був переведений на посаду керівника консульства в Маньчжурії [Nihon gaikō... 1943, 533]. У грудні 1937 р. Гото призначено перекладачем при посольстві Японії в Польщі [Kanrō 1937, 989]. Цікаво, що на рік раніше, у 1936 р., до Варшави був направлений інший колишній співробітник консульства Японії в Одесі – Ногучі Яшіо, який перебував тут до 1938 р. включно. Власне Гото прибув на своє нове місце роботи до Польщі навесні 1938 р.

Процес призначення Гото до Львова виявився досить тривалим. У японських офіційних документах ще в листопаді 1938 р. вказувалося, що Гото затверджено на посаду віцеконсула та другого перекладача посольства за сумісництвом. Щоправда, не зазначалося, у якому саме місті він мав виконувати віцеконсульські обов'язки, а сам чиновник на той час все ще не прибув до Польщі [Kanrō 1938, 822]. Таке подвійне призначення йшло у розріз із попередніми польськими вимогами. Але, ймовірно, МЗС Японії сприйняло це як суто внутрішнє рішення. У випуску японського урядового вісника “官報” (“Державний бюлетень”) від 22 липня 1939 р. вказувалося, що за Гото затверджувався оклад львівського віцеконсула [Kanrō 1939, 857].

Проте вже на той час він складав звіти, де вказував місцем своєї роботи віцеконсульство у Львові. Один з таких звітів був датований квітнем 1939 р. [1. General... 73]. Фактично можна сприймати такі дії як незаконні з позиції польського законодавства. Процес затвердження Гото не був завершений і для японської бюрократичної системи, адже на його ім'я на той момент ще не підготували консульський патент – документ, де від імені японського імператора посадовець мав бути затверджений на посаду віцеконсула. Далі цей документ надавався польському уряду, і вже після отримання погодження від імені останнього Гото зміг би розпочати на законній основі виконувати свої обов'язки.

Перший етап описаного процесу завершився 11 серпня 1939 р., коли Гото Ясуцугу було призначено віцеконсулом у Львові відповідно до наказу, завізованого від імені японського імператора Хірохіто [Kakoku chūzai teikoku... 226].

Як і обмірковувалося раніше, його головним обов'язком визначався збір інформації про СРСР, а консульський округ включав Львівське, Станіславське та Краківське воєводства [Pałasz-Rutkowska, Romer 2019, 234]. Однак станом на 31 серпня

1939 р. питання про відкриття консульства все ще було невирішене. Виникли додаткові проблеми в узгодженні питання меж консульського округу. Також, будучи чудово проінформованим про радянсько-німецькі наміри, посол Японії в Польщі звертався до свого уряду з клопотанням про те, що потрібно додатково узгодити питання відкриття консульства з радянською стороною [Sakō... 33].

Напівлегальна робота японського дипломата у Львові

На момент визнання за Гото прав на виконання віцеконсульських обов'язків японською стороною він уже працював на цій позиції у форматі робочих відряджень до Львова. Таку плутанину можна пояснити тим, що після тривалого зволікання з відкриттям інституції Японія квапилася здобути якомога більше інформації про регіон. Але остаточно легального затвердження до початку Другої світової війни Гото так і не дістав. Тобто з позиції польського законодавства це консульство у Львові так і не розпочало свою роботу.

Внаслідок цього свідчень про саму роботу віцеконсульства вкрай мало. В ієрархічному відношенні воно підпорядковувалося посольству у Варшаві. Подібно до інших японських консульських інституцій, Гото підписував свої звіти з адресацією до міністра закордонних справ Японії. На жаль, нам відомо лише про один звіт, написаний Гото як японським віцеконсулом у Львові. У доповідній від 17 квітня 1939 р., яка була радше коротким інформаційним повідомленням, він інформував своє керівництво про реалізацію польським урядом на західноукраїнських землях “політики етнічного примирення”. Віцеконсул вказував, що через місцеву пресу активно поширювалися антинімецькі настрої, і навіть доходило до того, що листівки такого спрямування розповсюджувалися за допомогою літака [1. General... 73–74].

Початок Другої світової війни став завершенням історії посольства Японії в Польщі. 6 вересня 1939 р. японський посол Сако покинув Варшаву, 15-го він прибув до Чернівців і далі вирушив до Бухареста. Однак офіційно посольство Японії все ще існувало в польській столиці [Pałasz-Rutkowska, Romer 2019, 254–255]. Гото Ясуцугу, замість того щоб бути відкликаним, навпаки, залишався у Варшаві, де продовжував працювати у штаті посольства. Офіційно посольство Японії у Польщі було ліквідовано 4 жовтня 1941 р., хоча фактично воно припинило роботу в січні 1940 р. [Pałasz-Rutkowska, Romer 2019, 256].

Далі Гото, ймовірно, короткий час працював віцеконсулом у Празі. У липні 1940 р. він був переведений до Туреччини [Капрō 1940, 747]. У травні 1941 р. затверджений першим перекладачем посольства Японії в Туреччині [Sonota... 166].

Ще про один приклад інтересу Токіо до України в цей час повідомлялося на сторінках газети “Діло”. У часописі згадувалося, що японці розглядали варіант відкриття віцеконсульства в Хусті [Японський консулят... 1938, 1]. У грудні 1938 р. до Хуста завітав японський посол у Москві, що прямував до Праги. Дипломат мав зустріч із А. Волошиним та, як вказувалося на сторінках газети “Діло”, іншими місцевими політиками, щоправда, у публікації не наводилися прізвища цих діячів [Японський дипломат... 1938, 1]. Інколи можна зустріти інформацію, що в Хусті діяло консульство Японії, але, на жаль, жодних підтверджень цього нам не вдалося виявити. Однак не викликає сумніву той факт, що Японія активно спостерігала за подіями, які відбувалися в регіоні. У Дипломатичному архіві МЗС Японії серед інших збереглося кілька документів про Карпатську Україну [Wakasugi Kaname... 88–91].

Висновки

Закриття консульства в Одесі змусило Японію шукати нові стабільні джерела інформації про внутрішньорадянську ситуацію. З 1938 р. починається процес узгодження та організації віцеконсульства Японії у Львові. Польський уряд погодив

відкриття звичайного представництва, тоді як японська сторона прагнула направити туди чинного співробітника посольства, що було прецедентом для тогочасної практики міжнародних відносин. У підсумку формально Японія прийняла умови польської сторони, хоча фактично вчинила на власний розсуд. Для Токіо Гото був як співробітником віцеконсульства, так і посольства, для Варшави на кінець серпня 1939 р. все ще тривав процес його затвердження віцеконсулом Японії у Львові. Процес створення віцеконсульства виявився досить тривалим і зайняв фактично півтора року. Така тривалість цього процесу була обумовлена зволіканнями з боку Токіо. Через це Гото почав виконувати віцеконсульські обов'язки раніше, ніж дістав такі права як від японського, так і польського уряду. Немає сумнівів у тому, що головними напрямками роботи інституції були дослідження ситуації в СРСР та спостереження за поточною ситуацією в регіоні, на що вказує зміст складеного віцеконсулом звіту. З початком Другої світової війни всі іноземні консульства у Львові було закрито, а організація японської інституції так і не була остаточно завершена. Щоправда, Гото не був відкликаний з Польщі, а навпаки, ще до січня 1940 р. перебував у Варшаві.

ЛІТЕРАТУРА

- Історія консульських установ у Львові // **Представництво МЗС України у Львові**. URL: <https://mfa.lviv.ua/istoriya-prysutnosti-inozemnyh-konsu/> (дата звернення: 01.02.2023).
- Японський дипломат у Хусті // **Діло**. № 278. 14.12.1938. URL: <https://bibliotheca.ua/issues/192/21459/> (дата звернення: 03.02.2023).
- Японський консулат у Хусті // **Діло**. № 286. 25.12.1938. URL: <https://bibliotheca.ua/issues/192/21449/> (дата звернення: 03.02.2023).
- Biedrzycka A. Kalendarium Lwowa. 1918–1939*. Kraków, 2012.
- Documents on Japanese Foreign Policy**. Showa Era. III. Ser. 1. Tokyo, 2014.
- Fiscal 1939 supplementary budget // **Japan Center for Asian Historical Records**. URL: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B05015092700 (дата звернення: 27.12.2023).
- Gaimushō Nenkan**. Vol. 2. Tokyo, 1928. URL: <https://dl.ndl.go.jp/pid/1449887/1> (дата звернення: 27.12.2023).
1. General / 3. From April 1939 to December 1940 // **Japan Center for Asian Historical Records**. URL: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B02031505400 (дата звернення: 27.12.2023).
- Kakkoku chūzai teikoku ryōji ninmen kankei zakken/ 'rubofu' no bu // **Japan Center for Asian Historical Records**. URL: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B14090825800 (дата звернення: 27.12.2023).
- Kanpō**. № 3298. 24 Dec. 1937. URL: <https://dl.ndl.go.jp/pid/2959785/1/21> (дата звернення: 01.02.2023).
- Kanpō**. № 3570. 8 Nov. 1938. URL: <https://dl.ndl.go.jp/pid/2960062/1/4> (дата звернення: 01.02.2023).
- Kanpō**. № 3763. 22 Jul. 1939. URL: <https://dl.ndl.go.jp/pid/2960257/1/5> (дата звернення: 01.02.2023).
- Kanpō**. № 4062. 22 Jul. 1940. URL: <https://dl.ndl.go.jp/pid/2960560/1/6> (дата звернення: 01.02.2023).
- Lensen G. A. Japanese Diplomatic and Consular Officials in Russia: A Handbook of Japanese Representatives in Russia from 1874 to 1968*. Tokyo, 1968.
- Nihon gaikō Nenkan shōwa 18-Nenban**. Tokyo, 1943. URL: <https://dl.ndl.go.jp/pid/1453649/1/293> (дата звернення: 27.12.2023).
- Pałasz-Rutkowska E., Romer A. T. Historia stosunków polsko-japońskich*. T. 1: 1904–1945. Warszawa, 2019.
- Sakō taishi. 5. 'Rubofu' ryojikan setchi ni tomo fu kankatsu kuiki no kudan // **Japan Center for Asian Historical Records**. URL: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B14090258500 (дата звернення: 27.12.2023).
- (Sonota/22) Goto Yasutsugu // **Japan Center for Asian Historical Records**. URL: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B14091538200 (дата звернення: 27.12.2023).

Wakasugi Kaname (Consul General in New York). Miscellaneous documents relating to problems of ethnic groups: Vol. 4/4. Documents relating to Ukrainians in US // **Japan Center for Asian Historical Records**. URL: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B04013199900 (дата звернення: 27.12.2023).

Watanabe K. Stosunki dyplomatyczne Polski i Japonii w okresie międzywojennym // **Dzieje Najnowsze**. Vol. 24, Issue 4. 1992.

2. Zai ‘ruvuofu’ teikoku ryōjikan setchi kankei // **Japan Center for Asian Historical Records**. URL: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B14090235900 (дата звернення: 27.12.2023).

REFERENCES

“Istoriia konsul'skykh ustanov u Lvovi”, in *Predstavnytstvo MZS Ukrainy u Lvovi*, available at: <https://mfa.lviv.ua/istoriya-prysutnosti-inozemnyh-konsu/> (accessed February 1, 2023). (In Ukrainian).

“Yaponskyi dyplomaty u Khusti” (1938), *Dilo*, No. 278, 14 Dec., p. 1, available at: <https://libraria.ua/issues/192/21459/> (accessed February 3, 2023). (In Ukrainian).

“Yaponskyi konsuliat u Khusti” (1938), *Dilo*, No. 286, 25 Dec., available at: <https://libraria.ua/issues/192/21449/> (accessed February 3, 2023). (In Ukrainian).

Biedrzycka A. (2012), *Kalendarium Lwowa. 1918–1939*, Universitas, Kraków.

Documents on Japanese Foreign Policy (2014), Showa Era, III, Ser. 1, Hakuhōsha, Tokyo. (In Japanese).

“Fiscal 1939 supplementary budget”, in *Japan Center for Asian Historical Records*, available at: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B05015092700 (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

Gaimushō Nenkan (1928), Vol. 2, Gaimusho, Tokyo, available at: <https://dl.ndl.go.jp/pid/1449887/1> (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

“1. General / 3. From April 1939 to December 1940”, in *Japan Center for Asian Historical Records*, available at: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B02031505400 (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

“Kakkoku chūzai teikoku ryōji ninmen kankei zakken/ ‘rubofu’ no bu”, in *Japan Center for Asian Historical Records*, available at: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B14090825800 (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

Kanpō (1937), No. 3298, p. 989, available at: <https://dl.ndl.go.jp/pid/2959785/1/21> (accessed February 1, 2023). (In Japanese).

Kanpō (1938), No. 3570, p. 822, available at: <https://dl.ndl.go.jp/pid/2960062/1/4> (accessed February 1, 2023). (In Japanese).

Kanpō (1939), No. 3763, p. 857, available at: <https://dl.ndl.go.jp/pid/2960257/1/5> (accessed February 1, 2023). (In Japanese).

Kanpō (1940), No. 4062, p. 747, available at: <https://dl.ndl.go.jp/pid/2960560/1/6> (accessed February 1, 2023). (In Japanese).

Lensen G. (1968), *Japanese Diplomatic and Consular Officials in Russia*, Sophia University in cooperation with the Diplomatic Press, Tallahassee, Tokyo.

Nihon gaikō Nenkan shōwa 18-Nenban (1943), Nihon Gaiko Nenkansha, Tokyo, available at: <https://dl.ndl.go.jp/pid/1453649/1/293> (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

Pałasz-Rutkowska E. and Romer A. T. (2019), *Historia stosunków polsko-japońskich*, T. 1: 1904–1945, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.

“Sakō taishi. 5. ‘Rubofu’ ryojikan setchi ni tomo fu kankatsu kuiki no kudan”, in *Japan Center for Asian Historical Records*, available at: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B14090258500 (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

“(Sonota/22) Goto Yasutsugu”, in *Japan Center for Asian Historical Records*, available at: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B14091538200 (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

“Wakasugi Kaname (Consul General in New York). Miscellaneous documents relating to problems of ethnic groups: Vol. 4/4. Documents relating to Ukrainians in US”, in *Japan Center for Asian Historical Records*, available at: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B04013199900 (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

Watanabe K. (1992), “Stosunki dyplomatyczne Polski i Japonii w okresie międzywojennym”, *Dzieje Najnowsze*, Vol. 24, Issue 4, pp. 1–84.

“2. Zai ‘ruvuofu’ teikoku ryōjikan setchi kankei”, in *Japan Center for Asian Historical Records*, available at: https://www.jacar.archives.go.jp/aj/meta/image_B14090235900 (accessed December 27, 2023). (In Japanese).

С. С. Павленко

Спроба відкриття віцеконсульства Японії у Львові, 1938–1939 рр.

Стаття присвячена малодослідженому питанню відкриття віцеконсульства Японії у Львові, яке висвітлюється завдяки залученню насамперед документів Дипломатичного архіву МЗС Японії. Процес двостороннього обговорення організації цієї інституції розпочався в 1938 р. Інтерес Японії до відкриття нової інституції був мотивований потребою налагодження системного вивчення ситуації на європейських теренах Радянського Союзу. У березні 1938 р. між Японією та Польщею було досягнуто ключових домовленостей щодо створення львівської інституції та отримано дозвіл від варшавського уряду на відкриття віцеконсульства у Львові. Суттєвою розбіжністю в позиціях сторін, як показано в нашій роботі, було прагнення японської сторони призначити головою інституції чинного співробітника посольства у Польщі. Це було прецедентом для міжнародного права. Польська сторона узгодила створення звичайного віцеконсульства. Наприкінці 1938 р. було визначено, що віцеконсулом у Львові мав стати Гото Ясуцугу, який на той час дістав також призначення на посаду перекладача при посольстві у Варшаві. Наказ про затвердження Гото Ясуцугу японським віцеконсулом від імені імператора був підписаний лише в серпні 1939 р. Польська сторона остаточно не встигла схвалити його призначення, оскільки виникли додаткові питання щодо уточнення меж консульського округу. Отже, як показано в цій роботі, процес організації віцеконсульства Японії у Львові не був завершений. Водночас, не маючи офіційного статусу, підтвердженого польською стороною, у квітні 1939 р. Гото Ясуцугу складає звіт щодо ситуації в західноукраїнському регіоні, де підписується як віцеконсул у Львові. Також визначено, що приміщенням інституції у Львові мала стати будівля за адресою вул. Лозинського, 5.

Ключові слова: віцеконсульство Японії у Львові; Гото Ясуцугу; Польща; Посольство Японії у Польщі; СРСР; Японія

Стаття надійшла до редакції 1.02.2024